

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/upamietnianie/dekomunizacja/zmiany-nazw-ulic/nazwy-ulic/nazwy-do-zmiany/36802,ul-Buczka-Mariana.html>
01.04.2026, 20:02

ul. Buczka Mariana

*W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa powyższa **powinna zostać zmieniona** jako wypełniająca normę art. 1 Ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz.U. RP z 2016 r. poz. 744).*

Marian Buczek (1896-1939) – działacz stalinowskiej konspiracji na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w latach 20. i 30. XX wieku.

Urodził się 26 września 1896 r. we wsi Nurzyna w pow. łukowskim. W czasie I wojny światowej służył w Legionach polskich. Był członkiem PPS-Frakcji Rewolucyjnej i Polskiej Organizacji Wojskowej oraz Pogotowia Bojowego PPS. Uczestniczył w akcjach zbrojnych przeciw austriackiej policji i żandarmerii. W 1918 r. współtworzył Milicję Ludową w Lublinie. Nie zgadzał się z zarządzeniem władz RP o rozbrojeniu tych formacji. Związał się z rozłamową PPS-Opozycją skupiającą zwolenników m.in. współpracy z komunistami. Został uwięziony pod zarzutem współpracy z organizacjami wywrotowymi i współudziału w prochowni lubelskiej. Po zwolnieniu za kaucją w 1921 r. związał się z grupami, które wstąpiły do Komunistycznej Partii Robotniczej Polski (stanowiącej również formalnie sekcję polską kierowanej przez bolszewików Międzynarodówki Komunistycznej z siedzibą w Moskwie) i został sekretarzem Komitetu Okręgowego KPRP w Lublinie. W 1921 roku został aresztowany i na podstawie wyroków sądowych przebywał w więzieniach aż do roku 1929. Zwolniony ze względu na zły stan zdrowia – został przerzucony przez komórki komunistyczne do ZSRS. Przez władze sowieckie został skierowany do Międzynarodowej szkoły Leninowskiej, potem był kierownikiem Międzynarodowego Komitetu Włókniarzy w stworzonej przez bolszewików tzw. Czerwonej Międzynarodówce Związków Zawodowych. Ukończył w międzyczasie kursy dywersyjne – w ich trakcie sprawował funkcję sekretarza komórki sekretarza komunistycznej organizacji partyjnej. Zamieszczał artykuły w propagandowych bolszewickich organach prasowych.

W końcu 1931 roku został konspiracyjnie przerzucony w celach dywersyjnych na teren Rzeczypospolitej Polskiej. Pod ps. „Palma” stanął na czele Wydziału Wojskowego Komitetu Centralnego Komunistycznej Partii Polski (KPP). Wydział Wojskowy był m.in. odpowiedzialny za działania dywersyjne przeciw Wojsku Polskiemu. Był uczestnikiem zorganizowanego w ZSRR VI Zjazdu KPP w 1932 roku, który opowiedział się za wcieleniem Polski do ZSRR jako polskiej republiki sowieckiej. Na Zjeździe uchwalono m.in. tezy, mówiące, że „imperializm polski ustanowił swe panowanie na Górnym Śląsku na mocy imperialistycznego traktatu wersalskiego, przez zdławienie walki rewolucyjnej proletariatu górnośląskiego, przez oszustwo plebiscytowe, przez rozpętanie nacjonalistycznej antyniemieckiej nagonki”. Dalej

stwierdzono, że „KPP mobilizuje masy pracujące na Górnym Śląsku jak również na Pomorzu do walki z uciskiem narodowym ludności niemieckiej pod hasłem praw do samookreślenia aż do oderwania od Polski” a w stosunku do Gdańska „uznać prawo ludności gdańskiej, siłą oderwanej od Niemiec, do ponownego złączenia z Niemcami”. Buczek opowiadał się za koniecznością radykalnego zwiększenia zasięgu bolszewickiej agitacji w Polsce.

Po zjeździe pełnił funkcje przywódcy komitetów okręgowych stalinowskiej konspiracji w różnych regionach (kolejno jako: sekretarz KO KPP Górnego Śląska, sekretarz KO KPP Zagłębia Dąbrowskiego, sekretarz KO KPP Warszawy). W 1933 roku został aresztowany przez Policję Państwową. Skazany prawomocnie za działalność przeciw Rzeczypospolitej Polskiej na 10 lat więzienia.

Na początku września 1939 roku znalazł się na wolności po opuszczeniu więzienia w Rawiczu przez strażę więzienną w obliczu zbliżania się wojsk niemieckich. W nocy z 9 na 10 września 1939 r. zginął podczas próby przedarcia się z okrążenia pod Ożarowem Mazowieckim, gdzie wojska niemieckie otoczyły jednostki WP i grupy cywilów. Wbrew propagandowym tezom z okresu PRL nie brał udziału ani nie poległ w obronie Warszawy.

(mkkr)